

La cita era a València, la nit del 29: el sopar dels 34 Premis Octubre homenatjava Carles Santos.

D’entrada, cercar la taula; saludar; mirar a veure al costat de qui seuràs; tornar a saludar; provar d’ubicar-te al mapa i continuar cercant la taula, trobar-la i no parar de saludar. Hi ha polítics i joves independentistes –i qui no ho sigui per edat, que hi compti l’esperit–, activistes de la llengua que complimenten músics que acompanyen periodistes que doctoren empresaris que consulten metges que interroguen poetes i si haguéssim d’anomenar tothom ens hi estariem fins demà: és la màgia dels Octubre, diu algú. Potser sí. És aquest miler de persones tan diferents que coincideixen, tanmateix, en alguna cosa més que per sopar. És, també, com explicaran de seguida les presentadores –la periodista Maria Josep Poquet i l’actriu Pilar Almeria, que recorden a Toni Mestre la cita per a l’any que ve–, una ciutat de València que ha viscut tota la setmana “acomboiada” d’estudiants i intel·lectuals i “gent de la cultura en aquest sentit ampli que li donem”. Hi ha –per exemple, només– la filla de Vicent Andrés Estellés, Carmina, i el fill de Sanchis Guar-

ner, també Manuel; Ferran Belda, del diari *Levante*, Vicent Sanchis, de l’*Avui*, o Vicent Partal i Assumpció Maresma, de *Vilaweb*, o Ramon Rovira, de TV3, o Enric Frigola, de Catalunya Ràdio; l’editor Marx Cahner, els escriptors Alfons Cervera o Toni Cucarella o Carles Cortés o Gemma Pascual; els polítics Carles Campuzano (CiU) o Josep Maria Plegri (UDC) o Pere Muñoz (PSM) o Joan Puig (ERC) o Xavier Sáez (ERC) o Dolors Pérez (EUPV) o Pepa Chesa (BNV) o Carles Arnal (Els Verds); el membre del Consell General del Poder Judicial, Alfons López Tena; l’economista Ramon Tremosa; el director del Servei d’Ensenyament del Català, Pere Mayans; els vicerectors de les universitats: Jordi Matas, de la de Barcelona, Joan Carles Carbonell, de la de València, Isabel Lifante, de la d’Alacant, Juan Bautista Peiró, de la Politècnica de València, Margarita Porcar, de la Jaume I de Castelló; el president de la Societat Coral El Micalet, Tonetxo Pardiñas, el de la Societat Valenciana de Ciències de la Salut Joan Baptista Peset, Rafael Santandreu, i el de la Fundació Marató de

TV3, Miquel Vilar; els músics Roger Mas, Miquel Gironès o Miquel Ramos; el director del Centre Carles Salvador Isidre Crespo; i Antoni Balasch, de l’Institut d’Estudis Ilerdencs; i Jordi Estadella, de la CAL; i Marc Candela, de la Intersindical Valenciana o Diego Gómez, president d’Escola Valenciana.

Santos! La 34a edició del sopar dels Octubre ja venia, d’entrada, amb una carta de presentació concretíssima de nom Carles Santos, subversiu i heterodox i amb talent a bastament demostrat: com d’altres anys s’havia fet amb Andreu Alfaro, Antoni Tàpies o Jordi Pujol, enguany l’homenatge ha focalitzat l’atenció en el músic de Vinaròs.

Per això, un cop situat tothom, i entaulat, es reparteixen, més o menys discretament –del tot discretament: l’interessat res no n’ha de saber, i res no en sabrà, fins que no li sigui lliurat el tresor–, un seguit de targetes preparades *ad hoc* perquè tothom qui ho vulgui escrigui a Santos la dedicatòria escaient. I tothom ho fa: el dissenyador d’Armand Basi, Juste de Nin, li dibuixa autoretrat “per a Santos, amb ♥”, n’hi ha que hi fan poesies, assagen cançons, donen pistes al missatge –“Blanc-i-negre fort/ intens/ de Bétera a Vinaròs”–, la Galeria Cà-

nem li dibuixa formigues sortint d'un ou (dret) i algú, per exemple, li escriu això: "Sentiments condemnats/ en propostes al límit/ que ens han ajudat/ a entendre el nostre temps/ Quina sort, haver viscut en l'època d'un gegant com tu!" Clavat: quina sort!

El sopar avança, les notícies corren i n'hi ha que arriben de Madrid: diu que a Carme Vidal, presidenta de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, que hi havia de fer una conferència, l'han rebuda amb aldarulls i una pancarta: "Judía polaca".

Si en som de lluny, de Madrid...!

Pere Portabella, productor i director cinematogràfic i amic personal de Santos, és a l'escenari: recorda quan Joan Brossa li va dir "Pere, he conegut un pianista de Vinaròs". I va comparèixer Santos, és clar, "amb la pinta que té de pescador -de gran pescador, quan quan s'acosta a un concert més aviat sembla que s'hagi d'emportar el piano en comptes de tocar-lo". Quaranta anys després, la passió és mútua.

Puja Eliseu Climent. I Santos, és clar. Eliseu li lliura el premi. I un obsequi, hi afegeix. I riu. No n'explica res. Rumors. No es veu res. Ahhhh -fa la sala sencera, quan hi cau: les targetes. Llàstima que no es puguin llegir, ara, per a tothom. I Santos ho agraeix. Com agraeix l'encàrrec de crear la cantata *La veu de la terra*, dedicada a Joan Fuster i estrenada a la plaça de bous de València el 1997; o la possibilitat d'encapçalat la manifestació del 1995, "una de les més grans que s'han fet a València" dirigint quatre bandes que tocaven marxes mores. "És la suma de tot això i de tot allò -resumeix Santos-. De tot allò que mai s'ha de dir perquè si no, s'esbrifa".

I, de cop, pega un crit. No és ell, sinó Pep Cortés, l'actor: "Déu de déu redéu!" -diu. I coses com ara allò que feia, si fa o no fa i desordenat: "lleponàs! Piu de cristinot!", i "putritxona i fugitera", que casa amb "la cristianofa retollera". I el clam, és clar: "Putem! Putem la forogó!". Sí, fem-ho -comentarà algú, després d'escoltar-lo tocar, mentre Toni Jodar li balla a rebolcons damunt del piano: volem Santos al Liceu!

Potser, per comprendre l'impacte i la influència de l'art d'aquest home immens de Vinaròs, ens podríem quedar amb una frase, pronunciada en veu no prou baixa arran d'orella del marit, després de veure i sentir la soprano Clau-

Rosanna Pastor, actriu; Manuel Molins, dramaturg: què preparen? A la dreta, Isidre Gavín, president de la Diputació de Lleida, amb la seva dona, Joana Nieto, amb Pere Torres i Ferran Pedró (Diputació de Girona).

Salvador Alegret, vicepresident de l'IEC i Salvador Giner, el president; al centre, les mullers: Roser Escalsans i Montserrat Seriola. Preparats per a la filà, Antoni Miró, pintor, i Antoni Amorós, regidor d'Elx (PSPV).

Una mica d'ambient, amb Josep Guia en primer terme. Al costat, Vicent Martínez Sancho, president de la Fundació Ausiàs March, el conseller Carles Solà, Josep Altaló, d'IC-V, i Glòria Marcos, d'EUPV.

Pere Portabella, expert de la imatge cinematogràfica, com si els volgués explicar el llenguatge Santos -o la llengua. Al costat, Eliseu Climent lliura el premi a Carles Santos: els somriures parlen.

Sanchis Guarnier saluda Andreu Alfaro davant la mirada de les respectives mullers, Anna Herrero i Doro Hofmann, i d'Eliseu Climent. Ramon Pla, de la UB, i Jaume Subirana (Institució de les Lletres Catalanes).

Joan Francesc Mira, l'indemà mitxet d'haví rebut l'homenatge de les universitats de l'Institut Joan Lluís Vives: vint universitats de l'àmbit lingüístic català. A la dreta, Pop Santos, fent Santos.

Des de Santos, en el sentit contrari a les agulles del rellotge: Mariaelena Roque, el conseller Carles Solà, Rosa Rodrigo, Rosa Raga, Doro Hofmann, Andreu Alfaro, el ministre andorrà Juli Minoves, Elisabeta Climent i la consellera Anna Simó.

Com sempre, la compositora Matilde Salvador, impressionant. Al costat, Vinaros i Vilaseca es donen la mà: Carles Santos i el periodista Xavier Grasset.

dia Schneider i el tenor Antoni Comas interpretar Santos, l'una damunt de l'altre en còpula musical dalt del teclat: "Amor, quan arribem a Sabadell ens hem de comprar un piano."

Discursos i deserts. I, després de la música, més paraula: d'entrada, un ministre. Juli Minoves, amb la cartera d'Afers Exteriors, Cultura i Cooperació del Govern d'Andorra saluda la celebració d'"uns guardons que han fet i fan història en l'àmbit de la nostra llengua", la mateixa llengua "que de manera natural portem els andorrans a les Nacions Unides i al Consell d'Europa".

I, del ministre al conseller: Carles Solà, en representació del Govern del Principat de Catalunya, demana als assistents de prendre nota "del que veiem aquesta nit". I enumera: "de les possibilitats, de les veus tan diferents que comparteixen taula i exposen punts de vista -discrepants, també: en la discrepància, sovint, trobem la mesura". I pregunta, finalment, "en fer balanç també de les hores difícils: si això tenim ara, què no podríem fer demà?" I respon: "El que vulguem. Si ho volem".

I, finalment, pren la paraula Elisabet Climent, en nom de l'organització dels Premis: per agrair la participació en "la fita de la cultura catalana al País Valencià" i per advertir del "pas enrere" que pot comportar l'aprovació de la reforma de l'Estatut valencià, tal com està plantejada: "El valencià hi ha quedat elevat a l'estatus de llengua per provocar-ne el trencament." I quin silenci que l'escolta quan avisa que, si queda aprovat, "representarà un colp fatal a la unitat del nostre poble". Després, els aplaudiments: "La identitat, amigues i amics: aquesta és la clau del nostre futur."

En acabat, vindran els premis: el Ramon Barnils de periodisme i els Octubre, és clar. Però no tots: quan Xavier Antich, portaveu del jurat, comunica que han deixat "sense adjudicar el premi Joan Fuster d'assaig en la convocatòria d'enguany", la sala el pronuncia: "Oooohh...!". Les presentadores expliquen que això ja sol passar, als premis; "Bé... no a tots" -puntualitzen, i tu ja m'entens. Després, l'organització aclari- rà que "el premi s'acumula" i la resposta també serà unànime: "Aaaahh...!".

Afueu la ploma, per a l'any que ve.

Núria Cadenas

PAER, GIL